

Wolność jako dar i zadanie – 8 Festival DSC w Weronie

Ks. Stanisław Skobel¹

W dniach 22-25 listopada 2018 roku w Weronie we Włoszech odbyła się ósma edycja Festiwalu Nauki Społecznej Kościoła (Festival della Doctrina Sociale della Chiesa). Dla nas oznacza to ważne wydarzenie, gdyż festiwal włoski stanowi pierwowzór naszego rodzimego Festiwalu KNS zorganizowanego w 2018 r. w Warszawie już po raz drugi. Cieszy się on tam wielkim zainteresowaniem i bardzo licznym uczestnictwem ludzi w wieku od lat kilkunastu po zaawansowanych wiekowo emerytów. W festiwalu w Weronie bierze udział około pięciu tysięcy osób, co powoduje, że jest on zaliczany do ważnych imprez kulturalnych i naukowych nie tylko dla włoskiego Kościoła, ale i dla Włoch jako państwa i narodu. W dobie szybko postępującej laicyzacji trzeba to niewątpliwie uznać za niemałe osiągnięcie.

Festiwal Doktryny Społecznej Kościoła jest oryginalną propozycją włoskiego środowiska ludzi wierzących związanych z dwumiesięcznikiem „La Società” wydawanym przez Fundację G. Toniolo². Według relacji założycieli, od czasu, kiedy udało się skupić dużą grupę osób zainteresowanych propozycją Kościoła co do organizacji życia społecznego małych i dużych społeczności ludzkich zaproponowano różne formy pogłębienia znajomości tego nauczania. Ten typ działalności trwa aż do dzisiaj i przyciąga coraz szersze kręgi zainteresowanych w różnym wieku, od młodzieży szkół średnich po odpczywających już po zakończeniu swojej aktywności zawodowej emerytów oraz ludzi różnych zawodów

i zaangażowań społecznych, od wykonujących prace fizyczne po wyższe kadry znaczących przedsiębiorstw biznesowych oraz profesorów uniwersyteckich, przedstawicieli różnych dziedzin wiedzy³.

Hasło i temat każdorazowego festiwalu są bardzo starannie dobierane tak, by obejmowały problematykę szczególnie aktualną dla wspólnot politycznych i Kościoła, oraz by korespondowały możliwie najściślej z nauczaniem papieża Franciszka jako pierwszego nauczyciela wiary w naszych czasach. Dlatego budzi podziw tak liczny udział młodych: licealistów i studentów, w tym wydarzeniu. O wyborze tegorocznego tematu: *Ryzyko wolności (Il Rischio della Libertà)* zadecydowała debata pomiędzy zaproszonymi profesorami-specjalistami w zakresie doktryny społecznej Kościoła i nauk społecznych z włoskich uniwersytetów oraz zaproszonych gości z innych krajów. Miałem ten zaszczyt by zostać zaproszonym do tego czcigodnego grona. Wspomniane spotkanie odbyło się w czerwcu 2018 roku w Rzymie. W czasie dyskusji właśnie tam zapadła decyzja, aby najbliższy festiwal włoski był w całości poświęcony trudnemu problemowi ludzkiej wolności oraz zagrożeń z nią związanych.

Wspomniane wyżej grono zobowiązało się także przygotować materiały związane z festiwalem, stąd przed samą inauguracją ukazał się specjalny numer „La Società”, pisma wydawanego przez Fundację Toniolo należąca do Segni Nuovi – organizatora włoskich festiwali oraz innych wydarzeń mających za cel propagowanie znajomości katolickiej nauki społecznej. Dobre przygotowanie tego wielkiego i ważnego wydarzenia w dużej mierze zdecydowało o jego późniejszym niemałym sukcesie.

Od pewnego czasu festiwal rozpoczyna się emisją video specjalnie skierowaną do jego uczestników przesłania papieża Franciszka. W tegorocznym przemówieniu Ojciec Święty podkreślał kilkakrotnie ściśle związki, jakie istnieją pomiędzy doktryną społeczną Kościoła a ubogimi, nie tylko materialnie, ale także potrzebującymi pomocy na wielu płaszczyznach ludzkiego życia. Właśnie tego rodzaju

zadania wskazane przez Kościół wymagają szczególnego ukierunkowania ludzkiej wolności. Musi się to dokonywać w specyficznej formie, tak by nie angażowało tylko poczucia sprawiedliwości, ważnego jedynie jako wstęp do wrażliwości społecznej chrześcijanina, ale by prowadziło do miłości chrześcijańskiej jako prawdziwego i ostatecznego celu życia⁴.

Przemówienia otwierające tegoroczny włoski festiwal wygłosili: biskup diecezji w Weronie mons. Giuseppe Zenti oraz burmistrz Werony Federico Sboarina. Dało się zauważyć dużą zbieżność obydwu wystąpień, zwłaszcza w podkreślaniu wielkiego znaczenia i szansy, jaką stanowią propozycje płynące z katolickiej nauki społecznej pod adresem dzisiejszych świeckich społeczności. Burmistrz zapewniał, że bardzo poważnie bierze je pod uwagę w wypełnianiu swojej funkcji w odniesieniu do mieszkańców miasta oraz przybyszów, a zwłaszcza imigrantów, tak licznie przybywających w ostatnim czasie. Po oficjalnych przemówieniach uczestnicy uroczystości otwarcia mogli wysłuchać dwóch wykładów wprowadzających, co stanowiło także nowy ewenement festiwalowy; uprzednio wygłaszano jeden wykład wprowadzający, a prelegentem był starannie dobrany mówca, najczęściej gość z zagranicy.

Na omawianym festiwalu referującymi byli: o. R. Sida-wi – ekonom kustodii w Ziemi Świętej oraz najmłodszy biskup światowego episkopatu mons. G. Meta – biskup diecezji Reeshen w Albanii. Pierwszy wykładowca podjął temat: *Trudnej drogi do wolności i pokoju na przykładzie sytuacji na Bliskim Wschodzie*. Nakreślenie obecnej sytuacji w tym regionie świata przez człowieka żyjącego tam od dawna stanowiło olbrzymią pomoc dla słuchaczy w zrozumieniu zawiłych wydarzeń i niebezpiecznych nie tylko dla regionu, ale i całego świata. Realizowanie wolności w takich warunkach jest dla wielu ciężarem nie do uniesienia. Jest to tym poważniejsza sprawa, że może ona stać się zagrożeniem dla pokoju światowego.

Biskup Giergj Meta zatytułował swój wykład: *Od reżimu komunistycznego do wolności – ścieżka albańska*.

W swoim bardzo ciekawym i żywiłowym wystąpieniu mówca wspominał najpierw okrucieństwa systemu komunistycznego w Albanii, znanego jako jeden z najbardziej surowych reżimów wśród krajów ówczesnego obozu sowieckiego. Tamtejszy biskup nakreślił także z wyjątkowym znanstwem skomplikowaną sytuację religijną w Albanii – kraju zamieszkałego przez wyznawców wielu religii i wyznań. Katolicy stanowią tam zaledwie 13% społeczeństwa, stąd wyznawanie przez nich swojej wiary przybiera postać szczególną⁵. Sam biskup wspominał, że bardzo często we mszach św. odprawianych przez niego w diecezji uczestniczy nie więcej niż pięć osób. Wobec tak niewielkiej liczebności katolików w Albanii zadziwia ich powszechnie dostrzegana obecność w życiu społecznym i duże oddziaływanie na trendy odnowy społeczeństwa, zniszczonego przez dotkliwy reżim.

Od drugiego dnia kongresu festiwalowego wystąpienia i debaty dotyczyły trzech grup zagadnień. Pierwszą grupę stanowiły referaty i dyskusje związane z różnymi szczegółowymi problemami w odniesieniu do wolności ludzkiej w ramach samej nauki społecznej Kościoła. Uzupełniała je problematyka praktycznej realizacji postulatów i zadań wynikających z dokumentów społecznych kościelnego Magisterium. Szczególnie dużo miejsca w tych debatach zajmowały problemy praw człowieka, ich przestrzegania oraz przemocy i niesprawiedliwości na skutek ich łamania. Wielokrotnie wracano tutaj do kwestii demokracji, jej kształtu i umacniania praw wolnościowych. W szczególności pochyłano się nad kwestiami łamania wolności w krajach, gdzie wieloraka przemoc jest zjawiskiem stałym, towarzyszącym życiu ludzi tam żyjących. Rola Kościoła w takich regionach i szerzenie katolickiego nauczania o wolności wydaje się być czymś koniecznym, choć czasami bardzo niebezpiecznym i związanym z ofiarami z życia składanymi także przez dzisiejszych głosicieli Ewangelii⁶.

Trzeba nam wierzyć, że radykalizm ewangeliczny jest w stanie przezwyciężyć istniejące między ludźmi bariery

i pokonać nienawiść, by prowadzić – czasami wąską ścieżką – do pokoju w świecie⁷. Kościół poczuwa się do odpowiedzialności za szerzenie ideałów chrześcijańskiej wolności nie tylko na terenach zamieszkałych przez większość jego członków, gdyż nawet w prawach człowieka dostrzega współczesną postać uszczegółowionego prawa naturalnego, koncepcji tak mocno obecnej w jego doktrynie.

Tam, gdzie życie ludzkie jest w jakikolwiek sposób zagrożone co do jego istnienia czy należnej człowiekowi godności – ujawniają się nowe obszary domagające się szerzenia orędzia Jezusa Chrystusa skierowanego do całego świata i każdego człowieka, nie tylko wyznającego chrześcijaństwo. Katolicka nauka społeczna jako dyscyplina teologiczna tworzy odrębną, spójną całość doktrynalną, pozostającą jednak jako integralna część składowa całości chrześcijańskiego orędzia zbawienia. Katolicka nauka społeczna zatem, razem z innymi dyscyplinami teologicznymi, przekazuje wierzącym prawdy objawione, które dotyczą nie tylko życia indywidualnego poszczególnych osób, lecz również całych ludzkich społeczności⁸. Na tak zarysowanym tle nie da się oddzielić kwestii wolności od postawy solidarności.

Drugą grupę problemów podejmowanych w czasie włoskiego festiwalu stanowiły te, które dotyczyły spraw kontynentu afrykańskiego na tle problemów światowych. Wystąpienia w tej grupie zainteresowań miały zarówno charakter teoretyczny jak i praktyczny. Skupiały się one w dużej mierze wokół *Projektu Kinga – Afryka i Italia. W kierunku nowego odrodzenia*. Projekt jest realizowany od kilku lat; polega na udzielaniu konkretnej pomocy mieszkańcom kontynentu afrykańskiego i dotyczy zwłaszcza najuboższych krajów Afryki nie ograniczając się, a nawet nie kładąc największego nacisku na pomoc charytatywną. Ma on bardziej postać podawania wędki, a nie złowionej już ryby.

Dużą część katolickiej nauki społecznej stanowi troska Kościoła o najbiedniejszą część społeczeństw. Bazuje ona na niektórych zapisach ze Starego Testamentu, jak również nauczaniu Jezusa Chrystusa, opisanym w Nowym

Testamencie, takim jak np. słynne zdanie „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili” (Mt 25,40).

Może zatem cieszyć, że wielu spośród współczesnych polityków chętnie szuka inspiracji w założeniach doktryny społecznej Kościoła dla swoich wysiłków na rzecz dobra wspólnego. Niestety musi jednak martwić, że katolicka nauka społeczna jest ciągle zbyt mało znana i dlatego zdarza się słyszeć odwołania do niej dla uzasadniania racji zupełnie z nią niezgodnych, a czasami nawet zupełnie jej zaprzeczających⁹. Zapału niewątpliwie dodaje fakt, że znajdują się ciągle entuzjaści poszukujący możliwości udzielenia konkretnej pomocy wszystkim, którzy takiej pomocy szczególnie potrzebują. Jest to tym istotniejsze, że dużą część wolontariatu stanowią ludzie młodzi, nie oszczędzający swego czasu i środków, aby nieść pomoc najbardziej jej potrzebującym a bezbronnym i nie posiadającym własnych środków. Omawiany blok dyskusyjny cieszył się godną podziwu bardzo dużą frekwencją i czynnym udziałem uczestników¹⁰.

Trzeci i zdaje się największy blok podejmowanych zagadnień dotyczył kwestii społecznych obserwowanych dzisiaj we Włoszech, ze szczególnym uwzględnieniem problemów regionu. Spektrum podejmowanych tutaj tematów było bardzo szerokie: od zawodów przyszłości, poprzez bezrobocie i wolontariat, aż po bardzo regionalny problem konfliktów pomiędzy przedstawicielami zawodów medycznych a władzą. Zadziwia fakt, że w tych czasami bardzo złożonych problemach i kwestiach ich rozwiązywania poszukiwano lepszego naświetlenia i pomocy w nauczaniu społecznym Kościoła. W społeczeństwie coraz bardziej zlaicyzowanym, jak często mówi się o Włoszech, nie tylko nie pomija się milczeniem Kościoła i jego nauczania, ale wręcz upatruje się w nim szansę pomocy w rozwiązywaniu najtrudniejszych problemów¹¹.

By dopełnić obrazu niedawnego Festiwalu KNS w Weronie nie sposób nie wspomnieć o bardzo licznych i różnorodnych warsztatach organizowanych zwłaszcza dla

ludzi młodych. Jest to niewątpliwie dodatkowy czynnik zachęcający młodzież do udziału w tym kościelnym wydarzeniu. Sądząc po ilości młodych uczestników trzeba podkreślić, że jest to sposób wyjątkowo skuteczny. Nie tylko ilość warsztatów, ale i ich rozpiętość tematyczna budzi podziw. Trzeba to podkreślić tym bardziej, że liczni specjaliści prowadzące je czynili to zupełnie bezinteresownie, rezygnując z jakiegokolwiek wynagrodzenia. Towarzyszące warsztatom wystawy obrazowały praktycznie dużą różnorodność zaangażowania ludzi w rozwiązywaniu najbardziej konkretnych spraw w różnych regionach Włoch. Odwoływanie się w podejmowaniu tych inicjatyw do nauczania społecznego Kościoła dowodzi wielkiej duchowej opłacalności podejmowania nieraz bardzo dużego wysiłku włożonego w ich organizowanie. Liczba wolontariuszy uczestniczących w różnych pracach związanych z organizacją i przeprowadzeniem festiwalu jest także bardzo imponująca i obejmuje ludzi w różnym wieku, od bardzo młodych po dojrzałych emerytów.

Wypada tylko pogratulować animatorom włoskiego spotkania z nauką społeczną Kościoła wydarzenia.

Summary:

On 22-25 November 2018 in Verona, Italy, the eighth edition of the Church Social Science Festival (Festival della Dottrina Sociale della Chiesa) took place. For us, this means an important event, because the Italian festival is the prototype of our native KNS Festival organized in 2018 in Warsaw for the second time. It enjoys great interest there and a very large participation of people aged from a dozen to advanced retirement age. About five thousand people take part in the Verona Festival, which means that it is counted among important cultural events and scientific not only for the Italian Church, but also for Italy as a country and nation. In the era of fast-growing secularization, this must undoubtedly be considered a considerable achievement.

Keywords:

Festival, sociale teaching of the church, human rights,

Przypisy:

¹ Ks. prof. UKSW dr hab. Stanisław Skobel, profesor Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Wykładowca teologii moralnej oraz katolickiej nauki społecznej. Współpracuje z wydziałami teologicznymi uniwersytetów w Preszowie (Słowacja) i Cluj-Napoca (Rumunia) oraz z Uniwersyteciem w Dakarze (Senegal). Redaktor naczelny „Społeczeństwa”.

² Fondazione Giuseppe Toniolo – Verona.

³ Por. S. Skobel, „Społeczeństwo” – od dwumiesięcznika do Festiwalu KNS, „Społeczeństwo. Studia, prace badawcze i dokumenty z zakresu nauki społecznej Kościoła” 23(2017) nr 3, s. 14-25.

⁴ <https://www.dottrinasociale.it/festival> (dostęp 20.12.2018).

⁵ <https://www.dottrinasociale.it/festival/edizioni> (dostęp 20.12.2018).

⁶ Por. V. Possenti, Diritti universali e culture politiche, „La Società” 26(2018) nr 3, s. 47-68.

⁷ Por. M. Toso, Democrazia e libertà, „La Società” 26(2018) nr 3, s. 23-46.

⁸ Por. O. Bazzichi, Libertà e volontà, „La Società” 26(2018) nr 3, s. 69-86.

⁹ Por. S. Skobel, art. cyt., s.23.

¹⁰ Por. O. Bazzichi, Lettera apostolica *Octogesima adveniens*: crisi sociale, contesto epistemologico e magistero, „La Società” 26(2018) nr 3, s.205-208.

¹¹ Por. L. Franzese, Della libertà come rischio al. Rischio della libertà, „La Società” 26(2018) nr 3, s.111-122.